

Declareermethoden en Tarieven van Advocaten

1. Inleiding

Ik heb enige tijd geleden in een artikel op het internet gelezen dat de waarnemend president van het Hof van Justitie, de heer mr. I.H.M.H Rasoelbaks, aan pas beëdigde advocaten bij hun beëdiging op het Hof van Justitie gezegd zou hebben: “maar maakt u de justitiabelen ook niet gek met de tarieven die u zult hanteren voor de rechtsbijstand”. Wat de waarnemend president van het Hof hiermee bedoelde, was en is voor mij niet duidelijk. Voor het geval dat zo mocht zijn, dat er klachten zijn over het declareergedrag van advocaten, heeft de waarnemend president van het Hof, blijkens het nieuwsbericht niet aangegeven welke tarieven volgens hem c.q. de Surinaamse Orde van Advocaten de juiste zouden moeten zijn. Het is aan te bevelen dat rechters alvorens zij deze uitspraken doen, zich daarom eerst verdiepen in de advocatuur en de advocatenpraktijken in Suriname of zich door de advocatuur breed laten informeren over het declareerstelsel c.q. declareergedrag en de tarieven van advocaten en niet zonder meer zulke uitspraken doen alsof zouden advocaten rechtzoekenden “gek maken” met hun tarieven. Op deze wijze worden alle advocaten op één hoop gegooid. De uitspraken zijn tevens een voedingsbodem voor allerlei wilde speculaties. Het imago van de Surinaamse advocaat heeft wat mij betreft al voldoende schade opgelopen de afgelopen periode. Dergelijke uitspraken zijn dus helemaal niet helend, integendeel. Met dit artikel wil ik bijdragen aan de bewustwording van de samenleving over de Surinaamse advocatuur, in het bijzonder over de tarifiering van haar diensten.

2. Het beroep van advocaat

Het beroep van de advocaat wordt gerekend tot, wat genoemd wordt, de vrije beroepen. Vrije beroepen zijn beroepen die niet onderhevig zijn aan een of andere gezagsverhouding en kenmerken zich sterk door de eigen verantwoordelijkheid van de beroepsbeoefenaar, wat inhoudt dat die zijn verantwoordelijkheid niet kan afschuiven op een ander. Tot de vrije beroepen kunnen bijvoorbeeld gerekend worden de beroepen van advocaat, accountant, notaris, architect, arts, belastingadviseur, schrijver, kunstenaar.

Is de vrije beroepsbeoefenaar tekortgeschoten in de uitvoering van de door hem aanvaarde opdracht dan draagt hij daarvoor de volledige verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid.

Uiteraard kan de vrijeberoepsbeoefenaar aansprakelijkheidsuitsluitende of -beperkende afspraken maken of zich tegen bepaalde schadeveroorzakende risico's verzekeren. Zo bestaan er voor bijvoorbeeld advocaten en artsen beroepsaansprakelijkheidsverzekeringen.

Naast de eigen verantwoordelijkheid, die er zo kenmerkend voor is, zijn ook de persoonlijke intellectuele kwaliteiten typerend voor de vrije beroepen.

De vrije beroepen zijn daarom ook zeer persoonsgebonden beroepen, wat niet zelden maakt dat er duidelijke verschillen vast te stellen zijn in de kwaliteit van de dienstverlening van de vrije beroepsbeoefenaren onderling. Dus alhoewel de genoten scholing en opleiding van bijvoorbeeld artsen identiek kunnen zijn, kan de ene arts in zijn dienstverlening tot betere prestaties in staat zijn dan zijn collega, die ook dezelfde scholing genoten heeft.

3. Het honorarium

In alle vrije beroepen worden er voor de door deze beroepsbeoefenaren te verlenen diensten financiële vergoedingen bij de opdrachtgever in rekening gebracht. Ook advocaten spreken voor de door hen te verlenen diensten c.q. uit te voeren opdrachten met hun opdrachtgevers, de cliënten, een vergoeding af, vaak aangeduid als het honorarium. De vrije beroepsbeoefenaar is niet verplicht een loon te bedingen voor zijn werk. Zo is de advocaat vrij in een bepaald geval af te zien van het bedingen van een honorarium. Ook mag hij het te betalen honorarium matigen of met de cliënt een betalingsregeling treffen. Ook dit aspect, de vrijheid in het bedingen van een honorarium bij de opdrachtgever, de cliënt, als tegenprestatie voor de te verlenen c.q. verleende rechtsbijstand, is kenmerkend voor de aard van het vrije beroep van advocaat. Zo bepaalt een arts ook zelf in welke gevallen hij wel of geen betaling vraagt voor de gegeven medische behandeling. Hetzelfde geldt voor een schrijver of kunstenaar.

4. Schriftelijke vastlegging declareerafspraken

De vergoedingsafspraken, dus hoeveel, in welke valuta, wanneer en waar c.q. bij wie er betaald moet worden en/of op welke wijze, bijvoorbeeld door storting of in contanten, behoren wat mij betreft door de advocaat steeds schriftelijk en in duidelijke bewoordingen aan de cliënt te worden vastgelegd en wel voordat er met de uitvoering van de opdracht een aanvang wordt gemaakt.

Wordt door advocaten opgetreden in zaken waarin de rechtzoekenden in aanmerking komen voor de zogenoemde kosteloze rechtsbijstand dan is de vergoeding gebaseerd op en beperkt tot de door van overheidswege vastgestelde tarieven. In deze zaken is het de advocaat verboden om aanvullend te declareren.

Deze zogenoemde 'toegevoegde' cliënten betalen de advocaat dus niet zelf. Tussen de advocaat en de toegevoegde cliënt worden er dus geen prijsafspraken gemaakt. In de advocatuur wordt op grond hiervan onderscheid gemaakt tussen de betalende en de niet betalende cliënt.

Advocaten c.q. advocatenkantoren bedienen doorgaans beide groepen cliënten. De een misschien meer dan de ander. Dit artikel gaat over de betalende cliënt met wie dus wel een prijsafpraak mag worden gemaakt.

5. De rol van de advocaat in het rechtsbestel

Dat elke rechtzoekende in Suriname uiteindelijk rechtsbijstand geniet, is primair een verantwoordelijkheid van de Surinaamse overheid. Rechtsbijstand is net als gezondheidszorg en onderwijs een overheidszorg.

Het beroep van de advocaat is wettelijk geregeld, in het bijzonder in de Advocatenwet.

Advocaten hebben zich op grond van deze en andere (wettelijke) regelingen verbonden de rechtzoekende rechtsbijstand te verlenen. In dat opzicht vervult de advocaat in het leven van de mens, maar ook in het maatschappelijk, sociaal-economisch en rechtstatelijk verkeer een niet meer weg te denken rol.

Dat de advocaat zich enerzijds gecommitteerd heeft om de rechtzoekende met raad en daad bij te staan in diens zoektocht naar recht, wat op zichzelf beschouwd een nobele taak is, wil niet zeggen dat de advocaat voor zijn diensten geen honorarium mag bedingen. Immers is de advocaat, naast zijn maatschappelijke betrokkenheid, ook mens. Vaak staat hij/zij ook nog aan het hoofd van een gezin. Daarnaast is de advocaat doorgaans ook ondernemer want hij moet met het uitoefenen van zijn beroep behalve in zijn levensonderhoud ook voorzien in de instandhouding en/of uitbreiding van zijn praktijk omwille van een optimale dienstverlening. Rechtzoekenden mogen anderzijds door de opstelling van de advocaat-ondernemer voor wat betreft de door hem te hanteren tarifiering nimmer in een positie komen dat zij geen rechtsbijstand kunnen genieten, nooit niet. Dus ook in de gevallen waarin de overheid tekortschiet in haar verplichting de rechtzoekende rechtsbijstand te doen genieten, dient niet de rechtzoekende daarvoor het gelag te betalen door van rechtsbijstand verstoken te blijven, maar dient de overheid door de samenleving op deze verantwoordelijkheid van hem te worden aangesproken. In deze 'strijd' moet de advocatuur steeds een voorhoede rol vervullen.

Het recht op rechtsbijstand is namelijk een mensenrecht. Het is verankerd in de mensenrechtenverdragen waar Suriname partij bij is. Ook onze grondwet erkent in artikel 12 het recht op rechtsbijstand. Advocaten zijn bij uitstek de aangewezen personen om voor dit recht van de mens op te komen. Advocaten mogen de afhankelijke positie waarin een rechtzoekende verkeert dus niet misbruiken om een declareerafspraak te maken c.q. door te drukken die niet in overeenstemming is met de gangbare en geaccepteerde declareermethoden.

De onafhankelijke positie die advocaten te allen tijde ten opzichte van hun cliënten moeten behouden, ligt ook ten grondslag aan het kostendekkend kunnen werken c.q. uitoefenen van het beroep van advocaat. Dit geldt voor zowel de eenmanspraktijk als de praktijk met meerdere advocaten.

Advocaten mogen het nimmer hebben van giften van vermogende cliënten of van de overheid c.q. overheidsfunctionarissen. Advocaten die zich ten opzichte van de overheid maar ook bijvoorbeeld tegenover de rechterlijke macht, de rechter of wetgevende autoriteiten niet onafhankelijk kunnen opstellen, vormen een gevaar voor het goed functioneren van de rechtstaat. En als de rechtstaat in gevaar is, zijn wij allen in gevaar.

Ook heden ten dage nu het beroep van advocaat veel meer inhoudt dan rechtsbijstandsverlener alleen, geldt al het hierboven aangehaalde des te meer. De advocaat van vandaag is niet zelden een all-round adviseur waarbij zelfs sociale, pedagogische en psychologische vaardigheden soms nodig zijn om zijn/haar rol van advocaat adequaat te vervullen. De advocaat moet tegenwoordig haast 24 uur per dag beschikbaar zijn. De behoefte aan rechtsbijstand bestaat immers niet alleen tijdens kantooruren. De behoefte aan rechtsbijstand is vergelijkbaar met medische zorg, het betreft een continue aangelegenheid. Ik heb daarom ook nooit begrepen waarom bij ons in Suriname na 15.00 uur geen rechtsverzoeken meer kunnen worden ingediend, noch in civiele, noch in staf- c.q. administratieve zaken.

Advocatenpraktijken met meer advocaten zijn naar mijn mening daarom in ieder geval beter in staat aan de behoefte aan rechtsbijstand het hoofd te bieden en tevens de kosten van de praktijk te dekken, dan eenmanspraktijken. Waarneming is immers gemakkelijk te regelen en de gezamenlijke verdiensten helpen bij het dekken van de kosten. Hiermee zeg ik niet dat eenmanspraktijken af te raden zijn, maar de éénpitters, zoals zij in het jargon genoemd worden, hebben het naar mijn inschatting in dit opzicht zwaarder. Advocaten, dus ook diegenen die in een eenmanspraktijk werken, dienen een ding voor ogen te houden, hun onafhankelijkheid.

Advocaten zijn wat dat betreft op zoek naar dezelfde onafhankelijkheid ten opzichte van hun cliënten zoals rechters die ten opzichte van de overheid moeten hebben. Zij zijn immers beiden, ieder vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid c.q. invalshoek, discipline en gedrevenheid, bewakers van de rechtstaat. En dat kan alleen wanneer je volledig onafhankelijk bent.

6. Gedragsregels

Behalve de wettelijke regelingen die op de dienstverlening van advocaten van toepassing zijn, gelden voor advocaten ook nog de zogenoemde gedragsregels voor advocaten, in Suriname geheten “De Ere-regelen voor de Advocatuur”.

In de gedragsregels voor advocaten staat dat de declaratie van de advocaat redelijk dient te zijn, in aanmerking genomen de omstandigheden, de omvang en het gewicht van de zaak.

Ook in het geval waarbij er duidelijke prijsafspraken zijn gemaakt tussen de advocaat en de cliënt kan er een situatie ontstaan waarbij de cliënt het niet eens is met de declaratie. Of een declaratie redelijk is, wordt in Suriname uiteindelijk door de tuchtrechter bepaald. De gewezen cliënt zal zich hiervoor dus tot het Tuchtcollege voor advocaten moeten wenden.

Advocaten kunnen, mochten zij tekortschieten in de door hen met de cliënt overeengekomen dienstverlening, op grond van het burgerlijk recht worden aangesproken. Tegen tekortschietende advocaten kan in daarvoor in aanmerking komende gevallen een schadevordering uit hoofde van wanprestatie c.q. onrechtmatige daad worden ingediend bij de rechter. Daarnaast zijn advocaten onderhevig aan het strafrecht. Een advocaat kan dus zonder meer vervolgd worden voor oplichting c.q. valsheid in geschrifte c.q. verduistering, mocht er sprake zijn van een verdenking van die feiten. Advocaten staan dus niet boven de wet. De wetten gelden net als voor ieder ander, ook voor hen. Dit geldt evenzo voor de andere vrije beroepsbeoefenaren, bijvoorbeeld notarissen en artsen.

7. De totstandkoming van de declareerafspraak

De uiteindelijk door de cliënt aan de advocaat te betalen vergoeding, het honorarium, dient gebaseerd te zijn op de overeengekomen declareermethode en het overeengekomen tarief. De declareermethode en het tarief worden gezamenlijk aangeduid als de declareer- c.q. prijsafpraak.

De declareermethode en het daarbij te hanteren tarief komen tot stand doordat de advocaat de cliënt een daarop gericht schriftelijk of mondeling voorstel doet, hetzij in het eerste contact, hetzij kort daarna. Is de cliënt het niet eens met de door de advocaat voorgestelde declareerafspraak dan kan hij altijd afzien van het geven van de opdracht aan de advocaat c.q. de advocatenpraktijk in kwestie.

Is de cliënt het wel eens met het voorstel van de advocaat dan wordt de declareerafspraak vastgelegd bijvoorbeeld in het schrijven waarin de advocaat de opdracht bevestigt of in een ander schrijven gedurende de periode waarin de bijstand wordt verleend.

Ik beveel aan de prijsafpraak vast te leggen voordat met de uitvoering van de opdracht een aanvang wordt gemaakt.

Ook de cliënt mag, mocht de advocaat om welke reden dan ook daaraan geen uitvoering geven, dus het maken en vastleggen van de prijsafpraak, vragen om het maken van de prijsafpraak en schriftelijke vastlegging ervan.

De advocaat hoort bij de totstandkoming van de financiële afspraken in ieder geval te allen tijde het initiatief te nemen.

Stemt de cliënt niet in met de door de advocaat voorgestelde declareerafspraak dan kunnen partijen een andere declareermethode en/of tarief trachten overeen te komen. De advocaat blijft in een eventuele afstemming om te komen tot de tussen partijen, de advocaat en cliënt, te gelden declareermethode c.q. tarief, de leiding behouden.

De onafhankelijke positie en verantwoordelijkheid van de advocaat verhouden zich namelijk niet, nooit niet, met een situatie waarbij de cliënt de declareermethode of het tarief van de advocaat bepaalt.

Zou er een situatie ontstaan waarbij de cliënt het honorarium van de advocaat bepaalt, dan verliest de advocaat daarmee zijn onafhankelijkheid ten opzichte van de cliënt. Een dergelijke verhouding staat haaks op de rol die de advocaat in het rechtsbestel te vervullen heeft en ondermijnt de waardigheid van het beroep van advocaat. Bereiken de advocaat en de cliënt geen overeenstemming over de declareermethode, dan wel het tarief dan zal dat daarom moeten leiden tot het niet verstrekken van de opdracht aan de advocaat, in ieder geval tot het niet aanvaarden van de opdracht door de advocaat.

De advocaat zal in de vastlegging van de prijsafpraak ook de verschuldigde omzetbelasting, de eventuele verschuldigde deurwaarderskosten, griffierechten c.q. vastrechtkosten, kosten van uittreksels, vertaalkosten, kantoorkosten e.d. moeten aangeven. Onder kantoorkosten vallen de kosten voor de kantoorvoering zoals de kosten voor kantoorbenodigdheden, telefoon-, fax-, kopieer-, scan-, verzendkosten etc.

8. De declareermethoden en tarieven

Zoals hiervoor reeds is aangegeven, bepaalt de vrije beroepsbeoefenaar zelf de vergoeding voor de door hem te leveren dienst. De vraag hoeveel een advocaat mag verdienen of verdient, heeft altijd de gemoederen beziggehouden en niet alleen in Suriname. In sommige landen wordt voor wat betreft het inkomen van de advocaat in de discussie een vergelijking gemaakt met dat van de rechter of de vervolgingsambtenaar of notaris. Wat mij betreft, kan in Suriname het inkomen van de advocaat niet vergeleken worden met of op hetzelfde niveau bepleit worden als dat van de rechter c.q. de vervolgingsambtenaar. Gelet op het salaris van rechters en vervolgingsambtenaren in Suriname leent de Surinaamse rechtspraktijk zich niet voor een dergelijke benadering.

Naar mijn mening worden deze functionarissen in ons land namelijk ten zeerste onderbetaald. Advocaten zouden met dergelijke salarissen immers nimmer een gedegen en deskundige rechtspraktijk kunnen opzetten, laat staan volhouden.

Advocaten staan verschillende declareermethoden, ook wel genoemd declareergrondslagen, ten dienste.

Vroeger pakte de advocaat aan het einde van de zaak het dossier erbij en stelde op gevoel mede aan de hand van het gewicht van de papierenmassa zijn of haar honorarium vast. Die tijd ligt gelukkig ver achter ons. Tegenwoordig zijn er duidelijke en controleerbare declareermethoden door de advocatuur te hanteren, die voor zowel de advocaten als de cliënten voorspelbare en verifieerbare declaraties mogelijk maken. De rechtzoekende kan dus van tevoren weten waar hij, wat het honorarium betreft, aan toe is.

De advocaat hanteert voor elke zaak doorgaans de declareermethode die volgens hem het beste bij de zaak past, zonder daarbij het belang van de cliënt uit het oog te verliezen. De te hanteren declareermethode wordt in mijn optiek niet eenzijdig door de advocaat aan de cliënt opgelegd, zoals hiervoor is uiteengezet, maar wordt met de cliënt expliciet overeengekomen. Zoals hiervoor is beschreven, is in de advocatuur een aantal declareermethoden ontwikkeld waardoor het mogelijk is om aan het begin van de advocaat-client relatie duidelijkheid te hebben over de hoogte van de vergoeding die door de cliënt uiteindelijk, na voltooiing van de opdracht, zal moeten worden betaald. Er zijn in totaal zes gedegen declareermethoden in de advocatuur bij mij bekend. Drie van deze declareermethoden lenen zich ook in behoorlijke mate voor strafzaken. De eerste methode is de meest eenvoudige declareermethode.

a. Vast tarief. Deze declareermethode is voor de cliënt de meest duidelijke. De advocaat brengt voor de uit te voeren opdracht een vast tarief (ook genoemd een gefixeerd bedrag) in rekening. Zo kan de advocaat bijvoorbeeld voor een standaard kortgeding-procedure, bodemprocedure of een eenvoudige strafzaak of bezwaarprocedure c.q. advies of voor het opstellen van een contract het vaste tarief afspreken van SRD xxxx,-- of een andere valuta. Onder een standaard kort geding kan begrepen worden een zaak waarmee qua tijdsbesteding tussen de zes en tien uren gemoeid is. Voor een eenvoudige strafzaak (behandeling ter terechtzitting) geldt een maximum van zes uren. Het vast tarief kan in civiele rechtsprocessen gehanteerd worden door zowel de advocaat van de eisende partij als de advocaat van de verwerende partij.

Ook kan als vast tarief voor bijvoorbeeld een ‘normale’ echtscheidings-procedure het vast tarief van SRD xxxx,-- gehanteerd worden.

Ook in strafzaken en administratieve procedures kan deze declareermethode van een vast tarief dus goede diensten bewijzen. Deze declareermethode wordt vaak gehanteerd door ervaren advocaten (advocaten met vijf jaren of meer beroepservaring). Op basis van hun ervaring zijn zij in staat om aan de hand van het soort zaak in te schatten hoeveel uren werk ermee gemoeid is.

Daardoor kunnen zij een vast bedrag noemen voor de door hen verwachte te verrichten werkzaamheden. Er is over het honorarium gelijk duidelijkheid voor de cliënt.

- b. Het uurtarief.** Deze declareermethode is zeer gebruikelijk en houdt in dat de advocaat voor elk uur dat hij aan de zaak zal werken een vast uurtarief in rekening zal brengen. Het door advocaten te hanteren uurtarief kan verschillen per soort zaak, per advocaat met een eenmanspraktijk maar ook per advocaat binnen een praktijk met meer advocaten. Een advocaat met minder ervaring die nog niet goed kan inschatten hoeveel uren aan een bepaalde zaak zullen moeten worden besteed, kan het best werken met een uurtarief in plaats van het vast tarief. Afhankelijk van de deskundigheid van de advocaat op een specifiek rechtsgebied kan zijn of haar uurtarief hoger liggen dan dat van een andere advocaat die niet gespecialiseerd is of die weinig ervaring heeft op het desbetreffende rechtsgebied.

De advocaat is vrij om het uurtarief, afhankelijk van de draagkracht van de cliënt of de soort zaak, aan te passen. Zo is het gebruikelijk om het uurtarief in zaken op het gebied van het personen- en familierecht naar beneden bij te stellen ten opzichte van zaken op het gebied van het vermogensrecht.

Ook is het toegestaan om twee uurtarieven met de cliënt af te spreken, een die zal gelden bij een negatief resultaat, dus indien niet wordt bereikt wat de advocaat verwachtte en een die zal gelden bij een positief resultaat, dus indien wel wordt bereikt wat de advocaat verwachtte.

De declareermethode op basis van het uurtarief is goed uit te leggen aan de cliënt en ook heel goed te controleren. De advocaat is namelijk gehouden om zijn tijdsbesteding bij te houden, bijvoorbeeld op een zogenoemde urenstaat. Een nadeel van een vast uurtarief als declareermethode voor de cliënt is dat de aan de zaak te besteden tijd niet exact vooraf kan worden voorspeld.

Advocaten zijn wel in staat de definitieve advocaatkosten bij deze declareermethode in te schatten. Zo kan de advocaat zeggen: "ik zal zeker niet minder dan 10 uren aan de zaak besteden maar ook zeker niet meer dan 20".

De advocaat heeft bij deze declareermethode de zekerheid dat zijn tijdsbesteding aan de zaak gedekt is. Daarbij kan er ook rekening gehouden worden met aan de zaak te

besteden reistijd (de advocaat rijdt naar de zitting of bezoekt de cliënt) of wachttijd (de advocaat wacht op het gerecht op de behandeling van de zaak, dit (het wachten) komt relatief veel voor in Suriname). De advocaat kan voor deze tijdsbesteding een lager tarief hanteren of helemaal niets in rekening brengen.

- c. Honorarium na overleg.** Deze methode leent zich het best in de gevallen waarbij de tijdsbesteding door de advocaat niet goed in te schatten is, of wanneer de advocaat niet op grond van zijn ervaring gelijk een vast tarief kan noemen of de aard van de werkzaamheden zich ook niet goed lenen voor een uurtarief. Niet zelden betreft het ook de gevallen waarbij de uitkomst van de zaak niet goed te voorspellen is. De advocaat en de cliënt bepalen dan aan het eind van de opdracht in goed overleg het te hanteren tarief. Deze declareermethode wordt vaak gehanteerd bij het voeren van onderhandelingen. Vaak zijn vooraf noch de duur noch de intensiteit van de onderhandelingen in te schatten en evenmin de uitkomst. Maar ook in strafzaken wordt deze declareermethode regelmatig gehanteerd, niet zelden omdat aan het begin van de zaak, de fase van de aanhouding en de in verzekeringstelling, niet altijd in te schatten is of het openbaar ministerie de vervolging zal (kunnen) voortzetten met een behandeling van de zaak ter terechtzitting.
- d. Het incasso tarief.** Bij deze methode, die sinds jaar en dag mogelijk is, komen de advocaat en cliënt vooraf een percentage van het voor de cliënt geïncasseerde bedrag als vergoeding overeen. Deze methode is dus van toepassing bij geldvorderingen. Geldvorderingen zijn voor advocaten doorgaans dan ook voordelige zaken. Over het algemeen wordt in Suriname het percentage van maximaal 15% van het voor de cliënt geïncasseerde bedrag gehanteerd. Dit percentage wordt vaak ook door contractspartijen bedongen, onder de noemer van incassokosten c.q. kosten raadsman. Mocht de ene partij tekortschieten in de nakoming van een betalingsverplichting uit overeenkomst en moet de andere een advocaat in de arm nemen om zijn geld geïnd te krijgen, dan zijn de advocatenkosten gefixeerd tot 15% van het te vorderen bedrag. Het tarief kan mijns inziens afhankelijk van de hoogte van het te incasseren bedrag door de advocaat naar beneden bijgesteld worden. Zo kan bij een geldvordering van relatief hoge bedragen een percentage van 7,5, 5 of zelfs 2,5% worden gehanteerd. Niet is uitgesloten dat het percentage bij relatief lage bedragen naar boven wordt bijgesteld, bijvoorbeeld 20%.
- e. Abonnementstarief.**

Deze declareermethode staat ook bekend onder de naam jaarcontract of kaderafspraken. Bij deze methode komen de advocaat en de cliënt een vast bedrag overeen ter dekking van de dienstverlening gedurende de periode van een jaar. Ook kan er een maandelijkse of drie maandelijkse vaste vergoeding door de advocaat worden bedongen.

Binnen zo'n abonnementstarief kunnen de advocaat en de cliënt voor bepaalde diensten afzonderlijke prijsafspraken maken. Zo kan voor adviezen en voor het opstellen van contracten een vaste maandelijkse vergoeding worden overeengekomen, terwijl voor rechtsprocessen, per proces los van het abonnementstarief een afzonderlijke declareerafspraak wordt gemaakt.

Het is aan te bevelen dat de advocaat en de cliënt niet gelijk bij de aanvang van de dienstverlenende relatie zo'n abonnementstarief afspreken, maar eerst een periode inbouwen waarin de advocaat achter de rechtsbijstandsbehoefte van de desbetreffende cliënt tracht te komen. Het afspreken van een abonnementstarief met cliënten voor het verlenen van rechtsbijstand in strafzaken is naar mijn mening niet te verenigen met de rol die de advocaat in het rechtsbestel te vervullen heeft. Immers zou de advocaat terecht het verwijt kunnen worden gemaakt vooraf op de hoogte te zijn geweest van het zullen begaan van strafbare gedragingen door de desbetreffende cliënt. Een advocaat mag zich nimmer in zo'n positie laten manoeuvreren door de cliënt. Doet hij/zij dat toch dan handelt de advocaat klachtwaardig en loopt die het risico geschrapt te worden van het tableau.

- f. Combinatie van methoden.** Ook een combinatie van methoden kan in een bepaalde zaak als declareergrondslag worden gehanteerd. Zo kan in de adviesfase in een zaak een uurtarief worden afgesproken en indien mocht worden geprocedeerd, voor de procedure een vast tarief.

9. Discutabele declareermethoden

Behalve de hiervoor vermelde gangbare en algemeen geaccepteerde declareermethoden in de Surinaamse advocatuur zijn er ook declareermethoden die bij ons in Suriname gehanteerd worden, maar die niet door alle advocaten als even oirbaar worden gezien en door hen dus niet worden gehanteerd. Volgens de geldende gedragsregels voor de advocatuur in Suriname mag de advocaat geen direct financieel belang hebben bij de uitslag van een procedure. Eveneens is het verlenen van bijstand op vooraf overeengekomen onredelijke financiële voorwaarden in strijd met de waardigheid van de stand van het beroep van advocaat.

Er zijn mij drie declareermethoden bekend, die ik onder de noemer discutabele declareermethoden plaats.

- a. No cure no pay.** Deze methode, de naam zegt het al, er vindt alleen betaling plaats indien de advocaat een positief resultaat heeft bereikt, wordt in Suriname, voor zover mij bekend, nauwelijks toegepast. Het bezwaar tegen deze declareermethode, namelijk dat de advocaat een eigen belang bij de zaak krijgt c.q. dreigt te krijgen, is dat het niet bevorderlijk is voor de objectiviteit en/of onafhankelijkheid van de advocaat. De advocaat krijgt bij het hanteren van deze methode namelijk een persoonlijk belang bij de uitkomst van de zaak. Pas als hij gelijk heeft gekregen, vindt betaling plaats, anders niet. Daarmee zou de advocaat zijn onafhankelijkheid in gevaar kunnen brengen. Een dergelijke situatie is, zoals hiervoor reeds is gekenschetst, niet wenselijk maar in andere landen, onder andere USA en in letselschade zaken ook in Nederland, is deze declareermethode wel toegestaan.
- b. Betaling in natura.** Bij deze methode betaalt de cliënt de advocaat niet met geld, maar met goederen of diensten. Zo komt het wel eens voor dat grondeigenaren de advocaat met een stukje grond betalen in plaats van met geld. Deze gevallen zijn mij in Suriname bekend. Ook betaling met diensten in plaats van met geld valt onder deze methode, bijvoorbeeld medische diensten, een dagje gratis sauna, gratis hotelverblijf, of veel erger, sexuele diensten. Het bezwaar tegen deze declareermethode is de waardering van het goed of de dienst, waarmee betaald moet worden. Deze declareermethode is in Suriname niet verboden, behoudens betaling met sexuele diensten, immers is een dergelijke prijsafspraken in strijd met de goede zeden en dus wel degelijk ongeoorloofd.
- c. Vast percentage van het behaalde resultaat.** Bij deze declareermethode spreekt de cliënt vooraf een vast percentage af van het behaalde resultaat. Het betreft hier dus niet het incassotarief zoals hiervoor genoemd, dat bij geldvorderingen wordt gehanteerd. Deze declareermethode komen wij tegen bij scheiding en deling van nalatenschappen, waarbij de advocaat een vast percentage bedingt van het aan de cliënt toe te scheiden aandeel uit de te verdelen boedel, waarbij vaak genoeg het aandeel op geld gewaardeerd wordt. Of in de gevallen waarbij aan de cliënt goederen, vaak onroerende goederen, geleverd moeten worden. De advocaat bedingt in die gevallen een percentage van de waarde van de geleverde goederen. Deze declareermethode komt in Suriname ook veelvuldig voor.

Het bezwaar tegen deze declareermethode is dat niet duidelijk is wat het honorarium uiteindelijk zal zijn, omdat er verschillende waarderingsmethoden kunnen worden gehanteerd. Mijn advies is daarom dat in deze gevallen ook daarover duidelijke afspraken worden gemaakt.

10. De Surinaamse advocatenpraktijk

De Surinaamse rechtspraktijk kent niet het fenomeen van gespecialiseerde advocaten. De meeste advocaten in Suriname werken op meer dan één rechtsgebied. Zij zijn dus meer generalist dan specialist. Er is wel een duidelijk onderscheid waar te nemen tussen advocaten die uitsluitend zaken doen op het gebied van het burgerlijk recht en advocaten die zowel straf, civiel, als administratief recht tot hun dienstenpakket rekenen. Maar binnen de civiele rechtspraktijk is er niet een echte specialisering te zien. Er zijn in Suriname geen advocaten die bijvoorbeeld uitsluitend echtscheidingsrecht, of arbeidsrecht, of huurrecht of vennootschapsrecht etc. etc. tot hun werkterrein hebben. Ook zijn er nauwelijks advocaten die uitsluitend advieswerkzaamheden verrichten en dus niet procederen. Haast alle advocaten hebben beide diensten in hun portefeuille.

Advocaten in Suriname oefenen vandaag aan de dag hun praktijken uit in verschillende rechtsvormen. De meest voorkomende in ons land is nog immer de eenmanszaak (de eenmanspraktijk, ook wel genoemd de éénpitter). Andere minder veel voorkomende vormen zijn die van de maatschap waarbij een kleine groep advocaten in hetzelfde kantoorpand werkt, maar wel allen onder hun eigen naam. Doorgaans is de maatschap beperkt tot het delen van de kosten van de praktijk, er wordt dan gesproken van een kostenmaatschap. Advocaten werken ook samen in de vorm van een vennootschap onder firma. Bij deze rechtsvorm werken de advocaten onder een gemeenschappelijke naam. De laatste tijd drijven advocaten de praktijk ook in de vorm van een naamloze vennootschap. Elke vorm kent uiteraard voor- en nadelen.

Advocaten en advocatenkantoren c.q. -praktijken worden ook, zoals elke beroepsbeoefenaar, geconfronteerd met vaste lasten. Zo moet er betaald worden voor huur c.q. eigen gebouw, elektriciteit, water, telefoon, papier en alle andere kantoorbenodigdheden. Alle apparaten op de praktijk moeten optimaal functioneren; de kopieermachine, de printer, het scanapparaat, moeten het elke dag en elk uur van de dag doen. Advocaten kunnen een rechtzoekende niet zeggen: “sorry we hebben geen papier, ik kan u slechts mondeling adviseren”. Of: “ik kan u niet ontvangen, ik heb geen kantoor, dus ik ga u uitsluitend telefonisch te woord kunnen staan en informeren over uw zaak”. Of: “komt u morgen, de elektriciteit is uitgevallen, de airco doet het nu niet”.

De lange duur van gerechtelijke processen brengt ook met zich mee dat advocaten c.q. advocatenpraktijken jarenlang een cliënt moeten blijven informeren over bijvoorbeeld de steeds terugkerende rolbeslissingen.

Want zaken staan soms jaren voor vonnis, zeker in hoger beroep bij het Hof van Justitie. En na elke rolzitting moet de cliënt geïnformeerd worden over de nieuw roldatum, ook al wordt er dan weer geen vonnis gewezen.

De advocaat is verplicht de cliënt te informeren en met hem of haar in communicatie te blijven, zolang de zaak nog in handen van hem is. Voor deze administratieve werkzaamheden kan de advocaat vaak geen kosten bij de cliënt meer in rekening brengen.

Zaken duren ook nodeloos langer dan wenselijk c.q. geboden is. Zo worden uitspraken in zaken in kort geding heden ten dage met nagenoeg een jaar uitgesteld. In die periode is de advocaat verplicht het dossier te blijven monitoren en het contact met de cliënt te onderhouden. Deze (nodeloze) werkzaamheden zijn kostenverhogend voor de advocaat c.q. advocatenpraktijk.

Ook het ondersteunend personeel van de advocaat c.q. advocatenpraktijk moet betaald worden, de secretaresses, de financiële medewerkers, maar ook de bode en de schoonmaak. Wanneer de regering het land slecht bestuurt en de SRD met sprongen in waarde afneemt, horen de lonen van het personeel ook aangepast te worden om de koopkracht te behouden, en advocaten hebben geen 'geldpersmachine' zoals een overheid die heeft om haar ambtenaren te betalen, dus moeten de advocaten de loonaanpassingen betalen uit hun reële inkomsten, uit de honoraria, andere geldbronnen heeft de advocaat niet.

De medewerkers van de advocaat zijn vaak ouders met kinderen die nog afhankelijk zijn van hun inkomen. Advocatenpraktijken kunnen anno 2017 in alle redelijkheid dus niet het loonpeil hanteren dat bijvoorbeeld in 2010 gegolden heeft. De vrijheid van het beroep van advocaat stelt hem gelukkig in staat zijn tarieven aan te passen aan de kosten die een behoorlijke dienstverlening van hem vergt.

Advocatenpraktijken zijn daarnaast verantwoordelijk voor het opleiden van juristen tot advocaat. De kosten die gemoeid zijn met het opleiden van deze advocaatstagiaires nemen advocaten voor hun rekening, al dan niet geheel. De advocaatstagiaire moet namelijk ook betaald worden, deze salariskosten komen ook voor rekening van de advocatenpraktijk.

Ook de kosten die gepaard gaan met de door de overheid ingevoerde Wet Basiszorg Verzekering en de Algemene Pensioenwet moeten de advocaten betalen. Andere beroeps- genoten in de rechtspleging hebben het wat dat betreft gemakkelijk. Rechters en officieren van Justitie en griffiers hoeven niet de loonkosten van hun ondersteund personeel zelf op te hoesten.

Wordt de EBS niet betaald, wordt de elektriciteit afgesloten, betalen wij de SWM niet dan wordt de waterleiding afgesloten, betalen wij Telesur niet dan wordt de telefoon inclusief de internetverbinding afgesloten.

Advocaten kunnen, anders dan ambtenaren, geen overuren declareren en hebben anders dan ambtenaren ook geen pensioen. Daarom zien wij dat er in Suriname advocaten zijn die op hun tachtigste nog werken.

Er worden opmerkingen gemaakt over declaraties van de advocaat, maar advocaten zijn wel eenmaal vierentwintig uren beschikbaar voor de rechtzoekenden. Menig advocaat kan vertellen dat hij ook s'avonds en in het weekend door cliënten wordt gebeld.

Wanneer de overheid in strafzaken tot aanhouding wil overgaan, doet hij dat niet alleen tijdens kantooruren op maandag t/m vrijdag. Inbreuken op rechten van de burger, al dan niet terecht, kennen geen tijd. Advocaten nemen hun verantwoordelijkheid voor een goede dienstverlening, zorgen er dus voor dat zij beschikbaar zijn en dat gaat gepaard met kosten. Advocaten kunnen daarvoor niet iets anders in rekening brengen dan een nominaal geldsbedrag. Advocaten verlenen bijstand of niet! Het houden van een advocatenkantoor kost dus geld.

Advocaten worden daarenboven met grote regelmaat geconfronteerd met cliënten die de in rekening gebrachte kosten niet betalen. Dit verlies kan de advocaat op niemand anders verhalen. Onze overheid heeft (nog) geen systeem ontwikkeld opdat advocaten in een versnelde procedure hun declaraties geïnd kunnen krijgen. Een procedure duurt al gauw enkele jaren, tegen de tijd dat er vonnis gewezen moet worden, stelt het gevorderde bedrag, gezien de inflatie in ons land, niets meer voor of de cliënt biedt geen verhaal, maar die heeft wel de bijstand genoten.

11. Regels ter regulering van de advocatuur

De advocaat moet, als onafhankelijke bewaker van de rechtstaat, zonder enige beperking in staat worden gesteld het optreden van de overheid te toetsen aan de nationale en internationale regelgeving, die deel uitmaakt van de Surinaamse rechtsorde. In geschillen tussen civiele partijen maken beide partijen aanspraak op deskundige rechtsbijstandsverleners en moeten zij vrij zijn in hun keuze daartoe.

De overheid mag regels maken die op het werk van de advocaat van toepassing zijn. Deze regels zullen wel in het belang moeten zijn van de samenleving, in het bijzonder de rechtzoekenden. Daarnaast zullen die regels de advocaat op geen enkele wijze mogen belemmeren in zijn professionele beroepsuitoefening.

Dergelijke regels zullen wat mij betreft daarom altijd na consultatie van de Surinaamse Orde van Advocaten vervaardigd moeten worden.

Het ontwikkelen van door advocaten te hanteren declareermethoden en tarieven is in mijn ogen echter geen overheidsaangelegenheid. Het betreft mijns inziens een aangelegenheid van de advocatuur zelf.

Natuurlijk mag de overheid daar waar het de kosteloze rechtsbijstand betreft, de tarieven mede bepalen, immers betreffen die gelden gemeenschapsgelden en is de overheid bij uitstek de partij die op de juiste besteding van die middelen moet toezien. De tarieven in de zogenoemde toevoegingspraktijk dienen wat mij betreft wel samen met de advocatuur te worden bepaald. Immers zijn advocaten als geen ander in staat de kostenposten die met de rechtsbijstand gepaard gaan in beeld te brengen en juist te kwantificeren.

Voor wat betreft de betalende rechtspraktijk zijn advocaten in staat werkbare declareermethoden te ontwikkelen en redelijke tarieven vast te stellen. In de gevallen waarbij advocaten onoirbare declareerafspraken willen maken, ligt het aan de cliëntèle om daaraan niet mee te werken. De cliëntèle dient daarom mondig te zijn c.q. te worden gemaakt. Ook daar ligt een taak voor de overheid.

Wordt achteraf volgens de cliënt door de advocaat niet overeenkomstig de gemaakte afspraken gedeclareerd dan zal de cliënt tegen de bewuste advocaat een klacht bij de deken van de Surinaamse Orde van Advocaten moeten kunnen indienen en zonodig bij het Tuchtcollege voor advocaten die klacht moeten kunnen aanbrengen. Ook daar is een taak voor de overheid weggelegd. Het tuchtcollege moet snel en effectief kunnen optreden en haar beslissingen moeten gepubliceerd worden zodat de cliëntèle te weten kan komen welke advocaten wel en welke zich niet aan de wetten en de regels voor de advocatuur houden. Om sterk van elkaar afwijkende of ongebruikelijke declareermethoden te voorkomen, ben ik voorstander van interne discussie en kennisoverdracht onder advocaten zodat de cliëntèle bij elke advocaat in grote lijnen dezelfde tarifiering kan verwachten. Een tarievenstelsel, als richtlijn, ontwikkeld door advocaten die de Surinaamse advocatuur kennen, kan bijdragen aan duidelijkheid binnen de rechtspleging en de samenleving. Rechters, behalve die uit de advocatuur komen, kennen in mijn ogen de advocatuur niet en hebben geen idee waar advocaten c.q. advocatenpraktijken mee te maken hebben. Rechters zullen zich daarover breed moeten laten informeren, willen zij daarvan het fijne weten, zo niet moeten zij de rol van toezichthouder op de advocatuur overlaten aan het Tuchtcollege.

12. Concluderend

Om te kunnen meepraten of oordelen over het declareergedrag van advocaten is kennis van het beroep van de advocaat vereist en inzicht in de knelpunten waarmee de advocatenpraktijk in Suriname wordt geconfronteerd.

Ik stel vast dat er onvoldoende feiten en omstandigheden bekend zijn die de uitspraak rechtvaardigen dat advocaten cliënten ‘gek maken’ met hun tarieven. Daarmee zeg ik niet dat er geen gevallen zullen zijn die op het eerste gezicht vraagtekens kunnen oproepen of zelfs in strijd zijn met geldende normen, maar zolang er geen tuchtrechtelijke beslissingen over deze materie gegeven worden en bekend worden gemaakt, is het doen van uitspraken daarover niet aan te bevelen, want zo worden alle advocaten over een kam geschoren. En dat is niet juist, zeker niet voor een rechter.

Mr. G.R. Sewcharan, advocaat.